

13 Etterarbeid - Hvordan integrer gårdsbesøk i skolen og elevenes liv?

Linda Jolly

Jaget på opplevelser krever stadig mer plass i våre liv. Om en dag på gården blir enda en "happening" som vi tilbyr barn og ungdom, eller om det blir en mulighet til innlevelse og innsikt, kommer an på hvorvidt vi lykkes i integrering av opplevelsene i skolen og deres liv forøvrig. Hva kan vi gjøre i etterkant av gårdsøktene slik at elevene høster erfaringer som de forbinder seg med og som danner grunnlaget for en dypere forståelse av livsprosessene og sammenhengene mellom seg selv og naturen?

"Worst case"

Vi kan begynne med det man gjerne kaller for "worst case": det skjer intet etterarbeid. Kanskje var ikke engang elevenes lærer med (bonden har jo lærerkompetansen og skolen kan tette andre hull i timeplan mens klassen er på gården) og assistenten som fulgte har ingen påvirkning på timenes innhold. Kanskje var læreren med, men er litt stresset av at elevene har mistet enda en dag på gården. Nå må de ta igjen det forsømte. Uansett kommer elevene tilbake til mange faglærere som ikke vet hva elevene holdt på med den dagen de var borte fra skolen. I slike situasjoner blir gårdsdagene uvegerlig til "avbrekk".

Å lage broer

En god planleggingsprosess kan forebygge slikt og bør inkludere tanker om bearbeidelse av opplevelsene på gården. Det betyr at

kommunikasjon mellom både gården og skolen og gården og hjemme er med i tankene når man forbereder øktene på gården¹. Er det for eksempel noen som har fått oppgaven om å ta bilder mens elevene er på gården? Er det noe elevene kan ha med seg tilbake til skolen eller ta med seg hjem? Smaksprøver, krydder urter eller andre produkter fra hagen, en blomsterbukett, en fuglekasse, grener til driving inne, egg til klekking i en inkubator i klasserommet - mulighetene er ubegrenset, men kommer best som en del av felles planlegging på forhånd. Alt av produkter som kan gjøres synlig på skolen kan bli en del av den broen mellom skolen, hjemmene og gården.

De fem ferdighetene

I det nye læreplan, "Kunnskapsløftet" er det en vektlegging på de fem grunnleggende ferdighetene som er både en forutsetning for å

¹ I noen tilfeller vil ansvaret for god kommunikasjon ligge mer på gårdbrukerne enn på skolen. Der hvor noen elever har tilrettelagte opplegg på gården, er det viktig at gården, sammen med assistenter og lærere som er medansvarlig, har et systematisk rapportering som er tilgjengelig for alle lærere å bygge videre på.

utvikle fagkunnskap og en del av fagkompetansen. Disse ferdighetene skal øves og utvikles i alle fag på skolen. De er:

- Å kunne uttrykke seg muntlig
- Å kunne uttrykke seg skriftlig
- Å kunne lese
- Å kunne regne
- Å kunne bruke digitale verktøy

For å kunne uttrykke seg må man ha noe man vil uttrykke seg om. Erfaring som elevene gjør på gården har vist seg å bli noe mange elever har "på hjertet". Det fremmer både lyst til å skrive og til å fortelle. Har en fått interesse for noe på gården, for eksempel et dyr, så er også motivasjon for lesing til stede. Muligheter for aktuelle regneoppgaver finnes i alt elevene gjør på gården, men enda viktigere er at elevene får erfaring med målenhetene gjennom praktisk arbeid. Bildebehandling og tekstskriving med digitale verktøy gjør det mulig å kommunisere erfaringene fra gården til andre – en søsterklasse i et annet land, et nyhetsbrev til foreldrene, osv. Mange av lærerne som har vært med på å utvikle gård-/skolesamarbeid har gitt uttrykk for at akkurat disse ferdighetene får et løft gjennom arbeidet på gården.

Alt betyr mer i en sosialsammenheng

Det er også viktig å tenke på den sosiale dimensjon i etterarbeidet. Skal elevene øve fortelling, er det viktig hvem de forteller til. Kanskje en aften for foreldrene hvor barna selv presenterer noe av deres erfaring på gården kan være en gledelig anledning for muntlig bearbeidelse. Et måltid som elevene lager av råvarer fra gården og serverer til foreldre og søsken kan samtidig være en

matematikk prosjekt. En utstilling med bilder og tekst kan kombinere digitale ferdigheter med kunsthag. Mulighetene er kun begrenset av fantasien.

Kunst som redskap for bearbeidelse

Jeg vil også slå et slag for bruk av kunstøvelser i etterarbeid av inntrykkene fra gården. Gi elevene tid til å tegne, male eller utforme i leire det de har av erindringsbilder fra gården. Et klasesett av hønsegården ble hengt opp i et klasserom, og sammen med læreren ble hvert bilde studert. Hva har hver elev sett? Elevenes egne iakttagelser blir beriket gjennom en slik betraktning, samtidig som de selv blir sett og får anledning til å se hverandre. En annen lærer lot elevene lage sanger og dikt til deres opplevelser. Med bruk av kunstneriske uttrykksmidler gir vi elevene tid til refleksjon og bearbeidelse. Kanskje er det en av de beste måtene å la opplevelser bli til innlevelser.

Foto: Linda Jolly

Vurdering - en nøkkel til utvikling

Evaluering er en veldig viktig del av en bearbeidelsesprosess. Evaluering er noe som mange av oss føler vi stadig er utsatt for som en form for kontroll. Men evaluering er også et viktig redskap for utvikling. Hvordan skal man komme videre uten at man tar seg tid til å undersøke virkningen av det man allerede har gjort? En evalueringsprosess krever refleksjon, men også klare målsetninger for å ha noe å evaluere. Hvor verdifullt er det å sitte med en vurdering som: "Jeg føler det gikk bra" eller "Jeg tror alle elever har fått utbytte av dagen"? Kan man først formulere mål for elevenes kunnskapsutvikling, holdninger og ferdigheter, så er det mye lettere å legge opp veien dit. Når budsjettet, timeplanen eller prestasjonsspørsmålene melder seg, så har man også noe konkret å vise frem.